

BİZANS TARİHİ

AGATHIAS KRONİĞİ

552-559

Çeviren: Hüseyin Uçar

MYRINALI AGATHIAS

BİRİNCİ KİTAP

“Örneğin tarih ve edebiyat, hemen hemen her şeyi dışarıda bırakacak şekilde savaş ve dövüş hikâyeleriyle doludur.”

Gotların lideri olarak Totila'nın yerine geçen Teias, güçlerini toplayıp Narses'e¹ ve Romalılara topyekûn bir saldırı düzenledi ancak hayatına mâl olan bir meydan muharebesinde ezici bir yenilgiye uğradı. Savaştan sağ kurtulan Gotlar, Romalıların sürekli saldırılarına maruz kaldıkları kapalı ve susuz bir yerde kendilerini kapana kısılmış hâlde buldukları için Narses ile anlaşmak zorunda kaldılar. Onlara tanınan şartlar, bundan böyle imparatora tabi olurlarsa kendi topraklarında rahatsız edilmeden yaşayacakları anlamına geliyordu. Olayların böyle bir şekil alması herkesin İtalya'daki savaşın başarıyla sonuçlandığını düşünmesine sebep olmuştu. Gerçek ise daha yeni başlıyordu.

Kendi adıma, neslimizin bu tür fenalıkların sonunu göremeyeceğine inanıyorum. Çünkü insan doğası ne ise odur. Bunlar kalıcı ve sürekli artan olgulardır. Doğrusunu söylemek gerekirse, insanın kendisi kadar eskidir. Örneğin tarih ve edebiyat, hemen hemen her şeyi dışarıda bırakacak şekilde savaş ve dövüş hikâyeleriyle doludur. Bununla beraber, böyle

¹ Ermeni asıllı Bizans komutanı.

olayların gök cisimlerinin hareketleri veya benliğin dışında kör talih tarafından kontrol edildiğine inanmıyorum. Eğer her şeyde kaderin etkisi üstün gelseydi özgür iradeye yer olmazdı. Bilgi edinmeyi ve metodik yorumlamayı tamamen bir zaman kaybı olarak görmek zorunda kalırdık. Erdemlilerin umutları ve emelleri sönüp yok olurdu. Savaşmaktan ve dökülen kandan Tanrı'yı sorumlu tutmayı da doğru bulmuyorum. Hayır. Tüm kötülükleri reddeden iyiliksever bir varlığın katliamdan zevk alabileceğini hiçbir zaman ileri sürmem ve kabul etmem. Bilerek açgözlülüğe ve şiddete meyleden, her ülkeyi savaşlar ve anlaşmazlıklarla dolduran, böylece geniş çaplı felakete, bütün ulusların köklerinden sökülmesine ve başka sayısız dehşete yol açan, insanların ruhlarıdır.

Bu şekilde, barış anlaşmasının imzalanmasından sonra Gotlar kendi yollarına gittiler. Po'nun yakın bölgelerinde yaşayanlar Toskana'ya, Liguria'ya veya nereye isterlerse oraya yol aldılar. Po'nun ötesinden gelenler ise bu nehri geçerek Venedik'e ve daha önce yaşadıkları yerlerin garnizonlarına veya kasabalarına dağıldılar. Ancak kendi topraklarına geri döndüklerinde anlaşma yükümlülüklerini uygulayarak kendi bölgelerindeki güvenli konumlarının tadını çıkarıp tehlikelerden ve savaşlardan uzak bir nefes almak yerine kısa bir duraklamadan sonra yeni bir sorun çıkarıp başka bir savaşın fitilini ateşlediler. Ancak henüz, kendilerini Romalılarla eşit görmedikleri için Franklara döndüler. Bu yolla, komşu bir halkın müttefikliğini kazanıp daha sonra savaşmaya devam edeceklerse mevcut konumlarını güçlendirip, kalıcı bir desteğe sırtlarını dayamayı düşündüler.

Frankların, İtalya ile ortak bir sınırı vardır. Ren Nehri kıyısında ve etrafındaki topraklarda oturduklarından, daha önce yerleşmedikleri ve sonradan aldıkları bir yer olan Galya'nın çoğunu işgal etmelerinden bu yana, eski zamanlarda Germenler olarak adlandırılan insanlarla birlikte makul ölçüde tanımlana-

bilirler. Aynı durum aslen İyonyalıların yerleşimi olan Messilia şehri için de geçerlidir. Massilia, Hystaspes'in oğlu I. Darius'un Asya'dan sürdüğü Foçalılar tarafından uzun zaman önce kolonileştirilmişti. Bir zamanların Yunan şehri, şimdi atalarının karakterini terk edip fatihlerinin geleneklerini benimseyerek barbarlaştı. Ancak şimdi bile eski sakinlerinin azametinden tamamen kopmuş değiller. Çünkü Franklar, gerçekten de bazı barbar halkların olduğu gibi göçebe değiller. Ancak hükûmet, yönetim ve kanun sistemleri aşağı yukarı Roma modeline göre düzenlenmiştir. Bunun dışında anlaşmalar, evlilikler ve dinî uygulamalarda benzer özellikleri sürdürürler. Aslında hepsi Hristiyan'dır ve katı Ortodoksluğa bağlıdırlar. Onların da şehirlerinde yargıçları ve rahipleri vardır ve bizim yaptığımız gibi bayramları kutlarlar. Barbar bir halka göre, kaba saba giyim tarzları ve acayip lisanları dışında bana son derece iyi yetiştirilmiş, medeni ve hemen hemen bizimle aynı gibi geliyorlar. Onları diğer nitelikleri ve özellikle aralarında hâkim olan adalet ruhu ve uyumları nedeniyle takdir ediyorum. Geçmişte pek çok kez, hatta kendi yaşamım sırasında krallıkları üç veya daha fazla hükümdar arasında bölünmüş olsa da şimdiye kadar birbirlerine savaş açıp dostlarını ve soydaşlarını katlederek ülkelerinin onurunu lekelemediler. Ancak ne zaman büyük güçlerin birbiriyle eşit bir duruma ulaştığı görülse ister istemez kibirli ve uzlaşmaz tutumlar ortaya çıkar ve bunun mantıki sonucu rekabet, hükmetme arzusu, huzursuzluk ve anlaşmazlığın ortaya çıkmasına neden olan bir dizi başka tutkulardır. Buna rağmen, kaç farklı krallığa bölünürse bölünsünler, onların durumlarında böyle bir şey olmaz. Kralları arasında nadiren de olsa bir anlaşmazlık çıkması durumunda meseleyi silah zoruyla sonuca bağlamak gibi bir amaç ile görünürde savaş düzeninde sıralanırlar ve ardından birbirleriyle yüzleşirler. Ancak her iki tarafın da ordusunun ana gövdesi karşı karşıya geldiğinde,

derhâl tüm düşmanlığı bir kenara atarlar, karşılıklı anlayışa geri dönerler ve liderlerinden aralarındaki fikir ayrılıklarını hakem yoluyla çözmelerini isterler. Ya da bunu başaramazlarsa kendi hayatlarını teke tek dövüşte ortaya koyarlar. Çünkü atalarının geleneğine uygun olarak, ortak menfaatin, kendi aralarındaki bazı kişisel husumetler nedeniyle yara almasının veya kargaşaya düşmesinin doğru olmadığını düşünürler. Anlaşmazlık, savaş sıralarını bozmaları ve silahlarını indirmeleriyle hemen sonuçlanır. Barış ve sessizlik yeniden tesis edilir, normal iletişim devam eder ve savaşın dehşeti unutulur. Bu nedenle kanunlara uyan ve ülkelerini seven bağlı sınıflar gerektiği zaman uysal ve akla yatkındır. Bu nedenle, güçlerinin temeli ve yönetimleri istikrarını korur. Ayrıca kendilerine ait bölgeleri hiç kaybetmeyip bilakis bölgelerini büyük oranda artırmışlardır. Adalet ve arkadaşlık, insan doğasının ikinci bir özelliği olduğunda, devletleri mutluluk ve istikrarı garanti altına alır ve düşman saldırısına karşı yenilmez bir hâle gelir.

Böylelikle bu erdemli hayatı yaşayan Franklar, kendi halkı ve komşuları üzerinde babadan oğula geçen ardıllık şeklinde bir yönetim sürerler.

Gotlar, elçi gönderdikleri sırada onların üç kralı vardı. Bu noktada, biraz daha erken bir dönemden başlayıp, bahsettiğimiz zamanda tahtta olan krallara geçerek hanedanın tarihini kısaca özetlemenin uygunsuz olmayacağını düşünüyorum.

Childebert, Chlotar, Theoderic ve Chlodomer kardeştiler. Babaları Chlodwig'in ölümünden sonra şehirlere ve insanlara göre krallık dört parçaya bölündü. Bunun etkili ve adaletli bir dağıtım olduğunu düşünüyorum. Çok geçmeden Chlodomer, Burgonyalılara (Got halkındandırlar ve mükemmel savaşçıdır-lar) karşı bir sefer düzenledi ve savaşın ortasında göğsünden vurularak öldürüldü. Yere düştüğünde Burgonyalılar, sırtına

gevşekçe düşen uzun saçlarını görür görmez düşmanın liderini öldürdüklerini anladılar. Çünkü saçları asla kestirmemek, Frank krallarının âdetidir. Çocukluktan itibaren asla saç kesilmez ve ön kısımlar alından ayrıldığı için her bir lüle iki taraftan da aşağı doğru omuzların üzerinden aşağı sarkar. Ancak Türklerin ve Avarlarınkı gibi darmadağınık, kuru, kirli ve çirkin bir düğümle bağlanmış değildir. Bilakis çeşitli sabunlarla bakım yapıp çok dikkatli bir şekilde tararlar. Gelenek, bu uygulamayı bir tür ayırt edici bir işaret ve imtiyaz olarak hükümdarlık için korumuştur. Halkın saçları ise her taraftan kesilir ve daha fazla uzatmaları kesinlikle yasaktır.

Böylece Burgonyalılar Chlodomer'in kafasını kesip birliklerine göstererek onları korku ve üzüntüye gark ettiler. Bunu rezil bir moral çöküntüsü ve korkaklık izledi. Daha fazla karşı koyamaz hâle geldiler. Barış, zafer kazananların belirlediği ve çıkarlarına en uygun olan şartlarla sonuçlandırıldı. Frank Ordusu'nun geri kalanları sadece eve döndükleri için çok memnundu. Chlodomer'in hayatı bu şekilde son bulurken çocukları olmadığı için krallık kardeşleri arasında paylaşıldı. Kısa bir süre sonra Theoderic hastalanıp öldü. Tüm varlığını ve unvanını oğlu Theodebert'e bıraktı.

Babasının tahtına geçtikten sonra Theodebert, Alamanları ve diğer bazı komşu halkları boyunduruğu altına aldı. O, son derece cüretkâr ve vahşiydi. Gereksiz risk almaya aşırı düşküncüdü. Bu nedenle Romalılar, Gotların kralı Totila ile savaşta girdiklerinde, Narses ve birlikleri tamamen İtalya ile meşgulken, büyük ve güçlü bir savaşçı kuvveti yetiştirmek, ardından Trakya başta olmak üzere tüm bölgeyi kontrol altına almak ve savaşta Bizans şehrine getirmek için planlar yaptı. Kapsamlı hazırlıklardan sonra savaşa katılmalarını güvence altına almak amacıyla Gepidlere, Lombardlara ve diğer komşu halklara elçiler gönderdi. İmparator Justinianus'un fermanlarında Francicus,

Alamannicus, Gepidicus, Lombardicus ve benzeri unvanlar kullanarak hepsinden sanki kendi tebaasıymış gibi bahsetmesini kabul edilemez buluyordu. Bunu şahsi bir aşağılama olarak algıladı ve diğer halkları da tahkir ettiğini düşünerek onlardan da bu kızgınlığını paylaşmalarını istedi. Ben şahsen, bu seferi başlatmış olsaydı bile, Trakya veya İlyria'daki Roma kuvvetleriyle çarpışmaya girdikten sonra utanç verici bir sonla karşılaşacağı kanaatindeyim. Gerçekten de bu planı tasarlamak ve onu tüm ağırlığıyla gerçekleştirmeye karar verip uygulamaya koymak, onun vahşi ve dik başlı doğasının ve düpedüz deliliği cesaretle eşdeğer tutabilme yeteneğinin ezici bir kanıtıdır. Ölüm bu girişimi engellemeseydi yürüyüşüne başlayabilirdi. Ancak avlanırken, saban çeken evcil türlerden biri yerine, düşmana boynuzlarıyla ölüm dağıtan, orman ve dağlarda yaşayan devasa boynuzlu bir boğa ile karşı karşıya kaldı. Sanırım onlara manda deniyor. Sarp vadilerde, sık ormanlık dağlarda ve kendilerine ideal bir yaşam alanı sağlayan kışlık bir arazi olan o bölgede çok sık sayıda bulunurlar.

Theodebert, hayvanın bir vadiden fırlayıp kendisine doğru hücum ettiğini görünce mızrağını ona doğrultup olduğu yerde durdu. Ancak yaklaştığında, saldırının hızıyla savruldu ve pek büyük olmayan bir ağaca kafa üstü çarptı. Ağaç şiddetle sarsıldı ve öne doğru eğildi. En büyüklerinden bir dal çatırdayarak koparak şiddetle Theodebert'in kafasına çarptı. Darbe ölümcüldü ve çaresi yoktu. Bir anda sırtüstü düştü. Güçlükle evine götürüldükten sonra aynı gün öldü.² Yerine, çok genç ve hâlâ bir öğretmenin gözetiminde olan oğlu Theudobald geçti. Atalara ait gelenek, ne olursa olsun onun ardılığını gerektiriyordu.

Bu noktada, Teias öldüğünde ve Gotlar kendi gelecekleri için dışarıdan bir yardıma ihtiyaç duyduğu sırada Frankların

² 548.

kralları genç delikanlı Theodobald, ve onun büyük amcaları Childebart ile Chlotar'dı. Ancak Gotlar, uzakta yaşadıkları için bu ikisine yaklaşmanın iyi bir fikir olmadığını düşünüyorlardı. Böylece Theodobald'a elçiler gönderdiler. Bu elçiler tüm Got halkından değil, sadece Po'nun ötesinde yaşayanlardan oluşuyordu. Diğerleri ise kurulu düzeni yıkmaya girişimlerinden memnun olmadıkları için değil; geleceğin belirsizliğinden ve talihin değişkenliğinden korktukları için hemen bir karara varmamış, olaylara ihtiyatla bakmışlardı. Çünkü kazanan tarafta olmak istiyorlardı. Gotların elçileri [Frank kralının yanına] geldiğinde, [Roma] kralın ve yetkililerin önünde beklememelerini, Romalıların onları ezmesine izin vermemelerini, mücadeleye katılmalarını, böylece komşu ve dost bir halkı yok olmanın eşiğinden kurtarmalarını onlardan talep ettiler. Ayrıca Roma'nın daha fazla güçlenmesine müsaade etmemenin ve bunu durdurmak için ellerinden gelen tüm çabayı göstermelerinin kendi çıkarları için de uygun olduğuna dikkat çektiler.

Elçiler: “[Romalılar] Eğer bütün Got ulusunu ortadan kaldırmayı başarırlarsa, size karşı da eski savaşlarını yeniden sürdürecekler,” dedi:

Toprak hırslarını örtbas etmek için bazı aldatıcı gerekçeleri olduğundan eminler. Marius ve Camillus gibi emsal teşkil eden adamları ve Sezarlarını örnek göstererek geçmişte yukarı Almanya sakinlerine karşı savaşmış ve Ren boyunca tüm bölgeleri işgal ettikleri gerekçesiyle, size karşı haklı bir iddiada bulunuyor gibi görünecekler. Bu şekilde, şiddete başvuruyor izlenimi vermeyip yabancı bir ulusun topraklarını işgal ediyorlarmış gibi değil, atalarının mülklerini geri almaya yönelik adil bir savaş veriyorlarmış gibi bir izlenim uyandıracaklar. Geçmişte, krallığımızın kurucusu Theodorik'in İtalya'yı almaya hakkı olmadığı gerekçesiyle bize de benzer bir suçlamada bulunmuşlardı. Bunun sonucunda mallarımızı elimizden aldılar, ulusu-

muzun çoğunu katlettiler ve en varlıklı vatandaşlarımızın kadınlarını ve çocuklarını acımasızca köleleştirdiler. Yine de Theodoric, İtalya'yı zor kullanarak almadı. Kendi imparatorları Zenon'un icazetiyle ilhak etti. Zaten kaybetmiş olmalarına rağmen Romalıları hiçbir şekilde bundan mahrum bırakmadı. Yaptığı şey, yabancı gaspçı Odoacer'i devirmektir. Ardından fetih hakkıyla tüm krallığı işgal etti. Fakat Romalılar, güç kullanmak için daha iyi bir konumda olduklarından beri eylemleri hiç adil değil. Her şeyden önce, savaş için bir fırsat ve bahane hâline getirdikleri, Amalasintha'ya karşı yaptığı muameleden ötürü görünüşte Theodahad'a karşı haklı bir öfke tutumunu aldılar. Fakat hâlâ yumuşama belirtisi göstermeyip, yönetimdeki eşsiz becerileriyle gurur duyan ve tanrıdan korkan bu bilge adamlar, ayırım gözetmeyen bir şiddet ve talan politikasını sürdürüyorlar. O hâlde aynı akıbete uğramaktan ve iş işten geçtikten sonra tövbe etmekten çekiniyorsanız bir an önce düşmana engel olmalı ve bu fırsatın kaçmasına izin vermemelisiniz. Romalılara karşı savaşı başarılı bir şekilde sonlandırmak ve onları buradan hızla kovup ülkemizi geri kazanmak için onlara karşı yeterli bir savaş gücü ve aralarından yetenekli bir komutan göndermelisiniz. Bunu yaparsanız, Got halkına bir işaret vermiş olacaksınız ve onların kurtarıcısı olarak alkışlanacaksınız. Ayrıca, Romalılardan alacağınız ganimete ek olarak bizim gönüllü vereceğimiz büyük bir miktar para şöyle dursun, sınırlarınızdaki düşman varlığını ortadan kaldırarak güvenliğinizi de sağlamış olacaksınız.

Elçiler bu konuşmayı yaptığında, (soysuz ve barışçıl bir genç olan ve hâlihazırda fiziksel olarak kötü ve ciddi bir şekilde hasta olan) [Frank Kralı] Theodobald, doğal olarak onların görüşlerine meyilli değildi ve yabancıları sıkıntılarından kurtarmak uğruna kendine sorun üretmek için hiçbir sebep görmüyordu. Buna rağmen Leutharis ve Butilinus, kralları

için hiçbir çekiciliği olmamasına rağmen bu ittifak teklini kabul ettiler. Bu iki adam kardeşlerdi ve doğuştan Alamandı-lar. Franklar nezdinde büyük etkileri vardı ve hatta daha önce Theodebert tarafından verilen bir imtiyazla kendi halklarını yönetiyorlardı. Bu meseleleri oldukça doğru bir şekilde yazan bir İtalyan'ın, Asinius Quadratus'un³ sözlerini dikkate alırsak, Alamanlar karışık ve melez bir halktır. İsimleri de bunu ifade eder. Daha önceleri, Gotların kralı Theodoric'in tüm İtalya'ya hâkim olduğu dönemde haraç ödeme durumuna düşürüldüler. O öldüğünde ve Roma İmparatoru Justinian ile Gotlar arasında büyük savaş patlak verdiğinde Gotlar, Romalılara yaranmak amacıyla Alamanlar üzerindeki baskılarını gevşettiler ve başka pek çok yerden geri çekildiler. Geri çekilmeleri, aynı zamanda söz konusu bölgelerdeki tüm gereksiz ve stratejik olarak önemsiz konumlarını bırakarak güçlerini toplayacakları anlamına da geliyordu. Çünkü artık kendi üstünlüklerini ve prestijlerini korumak için değil, İtalya ve kendi kurtuluşları için son defa savaşacaklarını hissediyorlardı. Gelecekte karşılaşabilecekleri riskleri de öngörerek bu kaçınılmaz mecburiyete dört elle sarıldılar. Böylece Theodebert, Gotlar onları terk edince Alamanları boyunduruk altına aldı. Theodebert öldükten sonra ise, anlat-tığım gibi, Alamanlar da tebaasının geri kalanıyla birlikte oğlu Theodebald'ın eline geçti.

Onlar, geleneksel bir yaşam tarzına sahipler. Fakat din istisna olmak üzere, yönetim ve kamu idaresi meselelerinde Frank sistemine tabidirler. Bazı ağaçlara, ırmaklardaki sulara, tepelere ve dağ vadilerine taparlar. Atların, sığırların ve daha birçok sayısız hayvanın başlarını keserek kurban edip dindarlıklarını böyle gösterdiklerini düşünürler. Ancak Franklarla

³ Gaius Asinius Quadratus, MS 3. yüzyılda yaşamış bir Roma tarihçisi-dir.

temasları onlara faydalı bir etki yapıyor ve onları bu konuda da dönüştürüyor. Aralarında daha rasyonel olanları etkiliyor ve bence daha mantıklı bir görüşün genel kabul görmesi uzun sürmeyecektir. İnançlarının mantıksızlığı ve aptallığı, tamamen aptallığa düşmedikçe ve bu sebeple ortadan kaldırılmadıkça bence onları uygulayanları bile etkileyemez. Gerçeğe ulaşamayanlar kınanmak yerine merhameti ve tamamen affedilmeyi hak ederler. Ne de olsa kendiliklerinden hataya düşmezler. Fakat ahlaki iyiliği ararken yanlış bir yargıya kapılırlar ve vardıkları sonuçlara inatla tutunurlar. Yine de, ister barbarlarda olduğu gibi ağaçlıklara, isterse Yunanların ritüellerinde olduğu gibi eski çağların tanrısına olsun, kurban tapınımının vahşeti ve ahlaksızlığı için kelimelerin yeteceğinden emin değilim. Kana bulanmış sunaklardan ve hayvanların vahşice katledilmesinden zevk alan bir varlık olmadığı kanaatindeyim. Böyle uygulamaları kabul edebilecek bir varlık mevcutsa, o zaman hayırsever ve şefkatli olamaz. Ancak şairlerin dehşet, korku, Enyo, Ate ve Eris⁴ (karşı konulmaz) şeklindeki boş sembolizmi gibi kötücül ve çılgın olabilir. İsterseniz, Perslerin Ahriman dediğini veya yer altı dünyasında yaşayan tüm kana susamış ve kötü niyetli hayaletleri de ekleyebilirsiniz. Bazı okuyucular, böyle bir kitapta bu şekilde açıklamalar yapmanın yersiz olduğunu, asıl niyetimle bir alakası olmadığını düşünebilir. Ancak, bildiğim tüm gerçekleri gün yüzüne çıkarmak, onlardaki iyi olan şeyleri övmek, kötü ve yetersiz yanlarını ise kınamak ve ifşa etmek kendi adıma bana bir zevk veriyor. Gerçekten de tarih yazmak, düzeltici bir hayat rehberi olarak hizmet etmeden, olayların basit ve eleştirel olmayan bir anlatımı olsaydı o zaman kocakarı masallarından (umarım bu çok güçlü bir ifade değildir) bir

⁴ Yunan mitolojisi. Enyo: Yunan savaş tanrıçası; Ate: Hata ve günah tanrıçası; Eris: Bae Enyo ile aynı görülse de fesat tanrıçası.

farkı olmazdı. Bu konuda herkesin kendine göre bir görüşü var. Ancak şimdi önceki anlatıma dönmeliyim.

Leutaris ve Butilinus, Romalılara karşı ilk seferlerine çıktıklarında yüksek beklentilerle doluydular ve artık normal bir hayatları yoktu. Narses'in ilk hücumlarına bile dayanamayacağını, tüm İtalya'ya hâkim olacaklarını ve pazarlık yaparak Sicilya'yı işgal edeceklerini düşündüler. Gotların, cılız küçük bir adamdan, yatak odasının bir hadımından, yumuşak ve sakin yapılı, erkeksi hiçbir yanı olmayan bir adamdan bu kadar korkmalarına şaşırduklarını söylediler. Böylece, bu tür fikirlerle böbürlenerek ve kibirli bir küçümseyiş ile meydan okuyarak Alamanlardan ve Franklardan yetmiş beş bin kişilik bir ordu toplayıp bir an evvel İtalya'yı işgal etmek için savaşa hazırlandılar.

Romalı general Narses, bu hareketler hakkında istihbarat almamış olmasına rağmen, her zaman ileri görüşlü ve düşman saldırılarını önleme konusunda tetikte olduğundan Toskana'da hâlâ Gotların elinde bulunan yerleri kasıp kavurmaya karar verdi. Zaferin düşüncelerini ele geçirmesine veya kaba bir kibre izin vermedi. Başka bir insan olsa bunları yapardı. Başarılarından sonra kendisini rahat ve lüks bir yaşama da kaptırmadı. Aksine, kuvvetlerini mümkün olduğunca süratle harekete geçirerek Cumae'ye doğru ilerledi. Cumae, İtalya'da çok iyi tahkim edilmiş bir şehirdir ve bir düşman için onu ele geçirebilmek kolay değildir. Tırmanması zor olan dik bir tepe üzerinde yer alır. Tiren Denizi manzarasına hâkimdir. Tepe, kıyıdan yükselir. Bu şekilde dalgalar kabarıp ve tabanına çarpar. Tepesi devasa kuleler ve siperlerden oluşa bir halka ile çevrilidir. Önceki Got kralları Totila ve Teias, güvenli olduğunu düşündükleri için tüm değerli eşyalarını ve hazinelerini bu kalede koruma altına almışlardı. Narses oraya varır varmaz, gelecekteki hamleleri için Gotları güvenli bir üstün mahrum etmek ve zaferinden maksimum avantajı sağlamak için burayı

olabildiğince çabuk işgal etmenin ve değerli varlıkları ele geçirmenin zorunlu olduğunda karar kıldı. Gotların merhum kralı Teias'ın küçük kardeşi Aligern, surların içindeydi ve etrafında büyük bir ordu toplamıştı. Niyetleri barışçıl olmaktan uzaktı. Muhtemelen Teias'ın savaştaki ölümüne ve Gotların kaderinin nasıl yerle bir olduğuna dair kesin bir bilgi almıştı ancak buna rağmen pes etmedi ve meydana gelen felaketten yılmadı. Konumuna ve bol miktarda erzak deposuna güvenerek saldırıyı püskürtme kapasitesini ve kibrini muhafaza etti.

Bu arada Narses emir verdi ve birliklerini anında ileri sürdü. Tepeyi acı içinde kıvranarak geçtiler, kaleye yaklaştılar ve siperde görevli olanlara derhâl mızraklarını fırlatmaya başladılar. Ok üstüne ok yağarken, taşlar sapanlarla havaya fırlatılırken, tüm uygun kuşatma makineleri hazırlanırken yaylar çınılıyordu. Kuleler arasındaki duvarlar boyunca konuşlanmış olan Aligern ve adamları, kargılar, oklar, büyük taşlar, kütükler, baltalar ve işlerine yarayabilecek her şeyle cevap vermekte gecikmedi. Onların da savaş makineleri vardı ve saldırganları alt etmek için tüm güçleriyle kullandılar.

Romalılar, Aligern'in yayından çıkan okları tanımakta hiç zorluk çekmedi. Havada öyle inanılmaz bir hızla ıslık çaldılar ki taşa veya başka bir sert cisme çarptıklarında onu paramparça ediyorlardı. Aligern, Palladius (maiyetindeki yüksek rütbeli subaylardan ve Roma Ordusu'nun önde gelen isimlerinden birisi olan ve özellikle Narses tarafından saygı duyulan bir adamdı) gibi demir göğüs zırhına bürünmüş, duvara büyük bir cesaretle saldıran birini gördüğünde adamın kalkanını, göğüs zırhını ve vücudunu delip geçen bir ok fırlattı.

Bu tür sonuçsuz çarpışmalar birkaç gün devam etti. Romalılar burayı zorla taşımadan geri çekilmenin utanç verici

olduğunu düşündüler ve belli ki Gotların, kuşatmacılara teslim olmaya hiç niyeti yoktu.

Narses, Romalıların böyle önemsiz bir kale üzerinde bu kadar çok zaman harcadığını düşününce çok üzülmüş ve kızmıştı. Çeşitli olasılıkları hesaba kattıktan ve istişare ettikten sonra kaleye şu şekilde bir girişim yapmaya karar verdi. Tepenin doğu köşesinde boydan boya oyuk, yekpare ve tonoz benzeri oranlarda bir sığınak oluşturacak şekilde tamamen üstü örtülü bir mağara vardı. Eski zamanlarda, ünlü Sibyl'in burada yaşadığını ve Apollon'un sahip olduğu, kendisine danışanlara gelecekteki olayları önceden haber verdiği söylenir. Hikâye aynı zamanda Anchises oğlu Aeneas'ın bir zamanlar oraya geldiği ve Sibyl'in ona gelecekle ilgili her şeyi anlattığıyla devam eder. Narses böylece, mümkün olduğu kadar çok adamını, tünel açmaları için aletleriyle beraber mağaranın oyuk girintilerine gönderdi. Bu şekilde duvarın çatısını yavaş yavaş yontup kestiler ve binanın üzerinde durduğu zeminin büyük bir kısmını ortadan kaldırarak temelın başladığı yeri ortaya çıkardılar. Daha sonra, çökmeye neden olup da, Gotlar neler olup bittiğine dair bilgi almasın diye yapının ağırlığını desteklemek için düzenli aralıklarla dik ahşap kirişler yerleştirdiler. Aksi takdirde bir problemin olduğunu anlar anlamaz gelirler, hemen düzeltirler ve gelecek için en sıkı tedbirleri alırlardı. Roma ordusu, Gotların mağaradaki bu çalışmalarından çıkan sesleri duymalarını ve neler olup bittiğine dair bir şeyler sezmelerini engellemek için yüksek sesle bağırarak ve silahlarını savurarak surlara karşı öfkeli ve uzun süreli saldırılarına devam etti. Gürültü inanılmaz derecede çoktu, kuşatma karışık ve düzensizdi. Mağaranın üstündeki duvarın tümü, yalnızca dik desteklerin tutacağı şekilde havada kaldığı zaman yaprakları yığıldılar ve kuru çıra, çalı çırpı gibi malzemeyi altına yerleştirip yaktılar. Sonrasında oradan çekildiler. Alevlerin tutuşması ve kömürleşip yanmış desteklerin çöküp

küle dönmesi uzun sürmedi. Kuleler ve mazgallı siperler yapının geri kalanından bir anda koparak öne doğru devrilirken duvarın dayandığı kısım, destek bulamadığı için aniden çöktü ve yıkıldı. Duvarın o kısmına ait olan kapı, her tarafta düşman olduğundan ve anahtarlar nöbetçiler tarafından tutulduğundan sıkıca kapatılmıştı. Hâlâ yuvalarına takılı olduğu hâlde aşağı savruldu ve direği, çerçevesi, üst pervazı ve dayanakları eşige sabitlenmiş olarak bir bütün hâlinde dalgaların üst üste bindiği kayalık sahile düştü. Bu olduğunda, Romalılar artık daha fazla zorluk çekmeden kaleye girebileceklerini ve düşmanın işini kısa sürede bitirebileceklerini düşündüler. Ancak bu defa da umutları boşa çıktı. Zemin çatlak ve yarıklarla kaplıydı. Ayrıca yamaçtan gelen sivri ve kırık kaya parçaları ve duvardan gelen taşlarla doluydu. Sonuç olarak kale her zamanki gibi sarp ve geçit vermezdi. Narses aceleyle kaleye girebilmek için daha cesur bir saldırı yaptı. Bunun üzerine Gotlar, sağlam bir topluluk oluşturdular ve tüm güçleriyle savaştılar. O [Narses] tekrar başarısız oldu ve başka bir girişimde bulunmadı.

Narses, burayı saldırı ile ele geçirmenin imkânsızlığını göz önünde bulundurarak, tüm güçlerini bu meşakkatli operasyona adamaktansa, bölgedeki düzeni yeniden sağlamak ve düşmanın yaklaşımını öngörmek amacıyla Floransa, Centumcellae ve Toskanadaki diğer bölgelere gitmeye karar verdi. Leutharis ve Butilinus ile Frankların ve Alamanların Po'yu geçtiğini daha önceden haber almıştı. Böylece kendisi de ordusunun büyük bir çoğunluğuyla o bölgeye doğru yola çıktı.

Onunla birlikte giden Herulilerin lideri Filimuth birkaç gün önce hastalanıp öldüğünden, kendi halklarından birinin onlara liderlik etmesi zorunluluğu doğdu ve Narses de, hemşerisi Phaniteus'un yeğeni olan Fulcheris'i onların başına geçirdi. Daha sonra Fulcaris'e, Vitalian'ın yeğeni John'la, ve Valerian, Artabanes ve diğer komutanlarla birlikte ordunun büyük ve

güçlü bir kısmıyla yola koyulmasını; Toskana ile Emilia arasında uzanan Alp silsilesine saparak Po Nehri'ne doğru gidip o bölgede ordugâh kurmasını emretti. Ayrıca düşman ilerleyişini kontrol etmek ve önlemek amacıyla bölgedeki tüm kaleleri ele geçireceklerdi. Onları tamamen geri püskürtmeyi başarırlarsa kendilerini talihli saymalılardı, ancak sayıca üstünlükleri onları böyle bir yol izlemekten alıkoyuyorsa, düşman ilerleyişini engellemeli, bölgeyi istila etmelerine izin vermemeli, korkutmalı, acil durum kontrol altına alınana kadar onları uzak tutmalıydılar. Böylece onun [Narses'in] emirlerini yerine getirmek için yola çıktılar.

Narses, Cuma'e'de de hatırı sayılır bir kuvvet bıraktı. Bunlar, düzenli bir kuşatmayla şehrin çevresini saracaklar, düşmanı içeriye hapsedecekler ve teslim olmalarını sağlayacaklardı. Böylece kesintisiz bir şekilde siper kazmaya ve olası erzak bulma gruplarını engellemek için çıkışları yakından izlemeye başladılar. Kuşatma altında geçen bir yıla yakın bir sürenin ardından artık düşmanın erzaklarının tükendiğini düşünüyordular.

NARSES ÖLÜLERİ DİRİLTİYOR

Narses, şehirlere karşı yıldırım harekâtında hiçbir direnişle karşılaşmadan çoğunu ilhak etti. Floransalılar onu karşılamaya gidip kötü muamele görmeyeceklerine dair taahhüt aldıktan sonra kendi istekleriyle mallarını ve canlarını ona teslim ettiler. Volaterrae, Luna, Pisa ve Centumcellae sakinleri de aynı şeyi yaptılar. Gerçekte, o kadar başarılıydı ki önündeki her şeyi süpürdü. Sadece Luna halkı iş birliği yapmama ve geçiştirme politikasını sürdürdü. Yine de Narses'le daha önce anlaşanlar, ona rehine verenler, otuz gün içinde sadece tahkimatları adam etmek için değil onlar adına savaşa girmek için de yeterince güçlü bir müttefik kuvveti olduğuna dair yemin edenler ve başaramazlarsa şehri tereddüt etmeden teslim

edeceklerine dair yemin edenler de onlardı. Bunun arkasındaki fikir, Frankların yardıma gelecekleriydi ve bu ihtimali düşünerek anlaşma yaptılar. Ancak belirlenen gün geçtiğinde Franklardan hiçbir iz olmamasına rağmen anlaşma yükümlülüklerini yerine getirmemekte kararlıydılar. Bu aldatmacaya kızan Narses kuşatma için hazırlıklara başladı. Adamlarından bazıları, ihanetlerinden dolayı şehir sakinlerine acı çektirmek için rehineleri öldürmeleri gerektiğini düşündüler. Ne var ki öfkenin, yargı yetisini bulandırmasına izin vermeyen general, başkalarının kötülüklerine karşı misilleme olarak masum insanları öldürecek kadar gaddarlığa düşmedi. Bunun yerine şöyle bir hile planladı. Rehinelere, elleri arkadan bağlı ve başları eğik bir şekilde dışarı çıkarıp bu acınası durumu hemşerilerine gösterdi. Anlaşmanın kendi taraflarına düşen yükümlülüklerini yerine getirmedikçe onları infaz etmekte gecikmeyeceği tehdidinde bulundu. Şimdi rehinelere, sırtlarından enselerine kadar dar tahtalara bağlanmıştı ve düşman uzaktan ne olduğunu anlamasını diye üzerleri bez şeritlerle örtülmüştü. Şehirdekiler ona itaat etmeyince derhâl rehinelere sıraya dizilip başlarının kesilmesi emrini verdi. Muhafızlar kılıçlarını çektiler ve ciddi bir şekilde, kafalarını kesmek üzereymiş gibi şiddetle aşağı indirdiler. Ancak darbe, tahtaların üzerine düştü ve onlara hiçbir zarar vermedi. Buna rağmen kendilerine daha önceden talimat verildiği gibi kıvranıp bükülerek öne doğru devrildiler ve ölü taklidi yaptılar. Bunu gördüklerinde, aralarındaki büyük mesafe dolayısıyla gerçekte ne olduğunu anlayamayan ancak sadece olup biteni gören şehir sakinleri, başlarına gelen felaket karşısında birdenbire feryat etmeye başladı. Çünkü rehinelere sıradan insanlar değil özellikle seçkin kişilerdi. Böyle kişilerden mahrum kaldıklarını düşünerek, kontrolsüz bir ağıt nöbetine kapıldılar. Çok sayıda kadın göğüslerini döverek ve elbiselerini yırtarak surlarda dört dönerken acı ve kederli bir gürültüye eşlik

eden ağıtlar duyuldu. Bunlar sözde ölü adamların anneleri veya bekâr kızları, veya başka bir şekilde onlara yakın olan kişilerdi. Böylece herkes Narses'e küfretmeye, ona alçak ve hain demeye başladı. "Aslında o acımasız bir katildi. Özenle hazırlanmış bir numarayla dindarlık ve bağlılık izlenimi yaratmaya çalışmasının hiçbir amacı yoktu" dediler.

Onlar haykırırken Narses şöyle dedi:

Onları duygusuzca kaderlerine terk edip yok olmalarına sebep olan sizler değil misiniz? Anlaşmayı kasıtlı olarak ihlal edip güveni suiistimal ederek kendinize büyük bir kötülük yaptığınızı ayrıca gösterilecek. Yine de geç olsa bile gerçek çıkarlarınızın ne olduğunu anlamaya ve anlaşmanın şartlarını yerine getirmeye hazırsanız hiçbir şey kaybetmezsiniz. Bu adamlar tekrar hayata döndürülecek ve şehrinize hiçbir zarar verilmeyecek. Ancak reddederseniz gelecekteki felaketleriniz bununla sınırlı kalmayacak. O zaman aynı kaderle karşı karşıya kalmaktan nasıl kaçacağınızı düşünmeye hemen başlayabilirsiniz.

Lucca halkı bunu duyduğunda, onun ölüleri diriltme konusunda kendilerini aldatmaya ve kandırmaya çalıştığını düşündü. Aslında sözleri yanıltıcıydı. Buna rağmen hevesle rıza gösterdiler ve rehinelerin hâlâ hayatta olduğunu görürlerse istediği şeyi yapıp şehri derhâl teslim edeceklerine dair yemin ettiler. Kuşkusuz, ölüleri diriltmek onlara imkânsız görüldüğü için kendilerini ihanet suçlamasından kurtaracaklarını ve adaleti kendi taraflarına çekmekte zorlanmayacaklarını düşündüler. Bu sırada Narses emir vererek rehineleri aniden ayağa kaldırdı. Daha sonra sağ salım ve zarar görmemiş olarak hemşerilerine gösterildiler. Vatandaşlar bu beklenmedik görüntü karşısında beklenenin aksine şaşırmamışlardı. Bununla birlikte yine de yeminli yükümlülüklerini yerine getirme konusunda hepsi hemfikir değildi. Hatta içlerinden bazıları bunu reddetti. Top-

luluğun her zamanki dönecliğiyle ıstırap ve sıkıntı duygularının yerini daha umutlu bir ruh hâli alır almaz tavır değiştirdiler ve ihanetin savunucuları başarılı oldu. Ancak bu alçakça davranışa rağmen Narses, rehineleri hemen serbest bırakıp fidye almadan veya şehir üzerinde başka herhangi bir taviz vermeye zorlamadan evlerine göndererek büyük bir cömertlik gösterdi. Lucca vatandaşları onun yaptığı şey karışısında şaşkına dönüp bunu neden yaptığını bir türlü anlayamazken, “Tatsız oyunculuklar ve sefil özgüven numaralarıyla kendimi övme alışkanlığım yoktur.” diye haykırdı. “Daha fazla uzatmadan bize katılmazsanız böyle taktiklere başvurmadan da,” dedi ve askerlerinin kılıcını göstererek ekledi: “bunların, bağlılığınızı güvence altına alacağını düşünüyorum.”

Serbest bırakılan adamlar hemşerilerine katılıp Narses'ten övgüyle söz etmeye başladı. [Narses'in] Ellerinden gördükleri nazik muameleyi hatırladılar ve her yerde onun nazikliği, cana yakınlığı, yumuşak adaletliliği ve alicenaplığı fısıldandı.

Aslında bu sözler topluluktaki istikrarsız ve kararsız unsuru kazanarak, silahlardan daha etkili olduğunu kanıtlamak ve çoğunluğu Roma yanlısı bir politikaya çekmek için yöneltmişti. Narses, Emilia'ya gönderdiği birliklerin başarısızlığa uğradığını öğrendiğinde hâlâ Lucca kuşatmasıyla meşguldü. Bu haber, anlaşılır bir şekilde onu şoka uğrattı ve moralinin bozulmasına sebep oldu.

FRANK PUSUSU

Emilia'ya gelişlerinden sonraki ilk günlerde tüm operasyonları ihtiyatlı ve düzenli bir şekilde yürütmüşlerdi. Bir düşman yerleşimini yağmaladıkları zaman bir düzen içinde ilerlediler ve saldırırken dikkatli oldular. Geri çekilirken dağılmaya izin vermediler. İntizam içerisinde ilerlediler ve uygun konum-

daki artçılarla, ganimeti güvence altına almak için ortaya alarak kendilerini içi boş bir dikdörtgen hâline getirdiler. İlk başlarda düşman topraklarını tahrip etmek için giriştikleri yöntem böyleydi ancak birkaç gün içerisinde başlangıçtaki tüm avantajları dağılarak tamamen tersine döndü.

Herulilerin lideri Fulcaris, kuşkusuz cesur ve tamamen korkusuz bir adamdı ancak vahşi ve aceleci bir mizaca sahipti. Taktik beceriyi ve kuvvetlerinin uygun bir şekilde düzenlenmesini gerçek bir komutanın işareti olarak görmedi. Bunun yerine düşmana karşı hücumu bizzat yönetmekten, savaş alanında en önde ilerlemekten ve savaşta kendisini en önde tutmaktan övünç duyuyordu. Ancak bu seferki durumda, Frankların elinde olan Parma'ya bir saldırı düzenleyerek büyük bir akılsızlık gösterdi. Düşmanın planlarının tam olarak ne olduğunu öğrenmek ve bu istihbarata bağlı olarak düzenli bir saldırı planı oluşturmak amacıyla önce gözcüler göndermeliydi. Fakat Roma Ordusu'ndan, kendisini takip etmeye hazır birkaç adamla birlikte Heruli Ordusu'nun başına geçip, pervasız bir yürekliliğe ve kaba kuvvete güvenerek, ayrıca herhangi bir şeyin ters gidebileceğini aklına dahi getirmeyerek tüm hızıyla yola çıktı. Ancak Frankların lideri Butilinus bu hareketleri önceden haber almıştı ve adamlarını toplayıp şehirden çok da uzakta olmayan bir amfi tiyatrodan (yaban avı gösterileri için tasarlanmıştı) gizleyerek geniş çaplı bir pusuyu kurdu. Daha sonra izlemeye ve doğru zamanı beklemeye başladı. Fulcaris ve Heruliler yavaş ve düzensiz bir şekilde, düşman tarafından çembere alınana kadar ilerlediklerinde işaret verildi. Franklar birdenbire ortaya çıktılar ve onların üzerine atıldılar. Ulaşabildikleri kim varsa ayırım gözetmeksizin kestiler. Ani hücumları ve hazırladıkları beklenmedik tuzak sayesinde onları ezdiler. Çoğunluk, korkunç bir felakete yakalandıklarını fark ettiklerinde kendi canlarını kurtarmak

için hemen rezil ve son derece utanç verici bir yola başvurdular: Sırtlarını dönüp, cesaretlerini ve savaşın tehlikeleri konusundaki uzmanlıklarını unutarak kaçmak için paldır küldür koşmaya başladılar.

Böylece ordusu kaçan Fulcaris, muhafızıyla yalnız kaldı. Buna rağmen kaçmadı. Aşağılık bir adam olarak hayatta kalmaktansa görkemli bir sonla karşı karşıya gelmeyi tercih etti. Böylece, mümkün olduğu kadar sağlam bir duruş sergiledi. Sırtını bir mezar taşına vererek düşmanlarının çoğunu öldürdü. Bir yandan onlara öfkeyle hücum ederken diğer taraftan yüzü onlara dönük olarak yavaşça geri çekiliyordu. Büyük bir kolaylıkla kendini kurtarabilirdi ve hizmetkârları da onu bunu yapmaya teşvik etti. Ancak tek cevabı şuydu: “Akılsızlığım için bana sitem eden Narses’in dilinin sokmasına nasıl katlanabilirim?” Görünüşe göre kılıçtan çok hakareten korkuyordu. Olduğu yerde durdu ve sonunda düşmanlar sayıca üstün olana kadar ve göğsünde birkaç mızrak yarası oluşana kadar uzunca bir süre öfkeyle savaştı. Üstelik kafası baltayla feci bir şekilde kesilmişti. Ruhu gönülsüzce pes etti ve kalkanının üzerine yüzüstü düştü. Kendi istekleriyle veya düşman tarafından kuşatıldıkları için onun yanında kalan diğerleri de şimdi onun tepesinde bir yığın hâlinde yatıyorlardı. Fulcaris’in komutan olarak atanması ona pek de iyi gelmeyen bir seçkinlikti. Kısa ve rüya gibi bir refah döneminden sonra kariyerine ve yaşamına hızla son verdi.

Bu felaketten sonra Frankların morali gittikçe yükseldi ve güçlendiler. Emilia, Liguria ve diğer komşu bölgelerde yaşayan Gotlar, daha önce Romalılarla bir barış ve ittifak anlaşması yapmışlardı. Gerçi, kabul etmek gerekir ki bu onlar için tamamen korkudan yaptıkları tiksindirici ve utanç verici bir sahtekârlıktı. Artık, anlaşmayı açıkça ihlal etmeye teşneydiler ve hemen ortak çıkarları olan barbarların tarafına

geçtiler. Daha önce de belirttiğim gibi, Vitalian'ın yeğeni John ve Artabanes komutasındaki Roma kuvvetleri, Heruli birliğinden sağ kalanlarla birlikte Faventia'ya doğru derhâl geri çekildi. Bunun nedeni, komutanların, düşman toplanmışken Parma civarında konuşlanmanın uygun olmadığını düşünmeleri ve beklenmedik başarılarının ardından bir güç denemesi yapma ihtimalleriydi. Gotlar tarafından işgal edilen tüm şehirler kapılarını onlara açtı. Romalılara karşı toplu bir saldırı hazırlığında olduklarına dair belirtiler vardı. Bu nedenle komutanlar, onlarla savaşacak durumda olmadıklarına hükmedip Ravenna'ya mümkün olduğunca yaklaşmaya ve düşmandan kaçmaya karar verdiler.

Bu olayların haberi Narses'e ulaştığında barbarların küstahlığına kızdı ve yetenekli, aşırı cesur, seçkin bir sicile sahip ve birçok zaferler kazanmış Fulcharis'in ölümüne çok üzüldü. Gerçekten de, bana göre, bilgeliği cesareti kadar büyük olsaydı düşmanın elinde ölmeyecek bir adamdı. Ancak bu olanlara karşı duyduğu içten üzüntüye rağmen Narses, daha aşağı bir adamın yapacağı gibi moralinin bozulmasına ve cesaretinin kırılmasına izin vermedi. Bunun yerine, beklenmedik bir şekilde gerçekleşen olaylar karşısında askerlerinin moralinin bozulduğunu görünce onları cesaretlendirmek ve korkularını yok etmek için bazı teşvik edici ve cesaret verici sözler söylemeye karar verdi.

Narses, gerçekten de dikkat çekici derecede açıkgozlüydü ve herhangi bir durumla etkili bir şekilde başa çıkabilmek konusunda olağanüstü becerikliydi. Çok az eğitim almış, hitabet sanatında ise hiç eğitim almamış olmasına rağmen son derece yetenekliydi ve görüşlerini aktarmak konusunda da özellikle iyiydi. Bu nitelikler bir hadım ve imparatorluk sarayının yumuşak ve rahat ortamında yetişmiş biri için çok daha dikkat çekiciydi. Ayrıca kısa boylu ve epey zayıftı. Yine

de cesareti ve yiğitliği inanılmazdı. Şu var ki, ruhun gerçek cesareti, yoluna hangi engeller çıkarsa çıksın, kendini mutlaka gösterir. Böylece Narses, ordusunun ortasına doğru ilerledi ve şöyle hitap etti:

Her fırsatta düşmanlarını alt etmeye, değişmez ve tam bir başarıya almış insanlar, en ufak ve anlık bir terslikte bile tamamen mahvolurlar. Ama bence bir insanın aklı varsa, başarıyı kafasına koymalı, bir şeylerin ne kadar kolay değişebileceğini unutmamalı ve her zaman en kötüsüyle yüzleşmeye hazır olmalıdır. Bu felsefeyi benimseyen herkes başarıyı büyük bir zevk olarak görecektir. Şu anda, üzüntünüzün olanlarla orantısız olduğunu anlıyorum ve bunun nedeninin asla yanlış yapamayacağınızı düşündüğünüz ve alıştığınız zaferlerin sizi aşırı kibirli bir hâle getirmesi olduğu anlaşılıyor. Bu yüzden, bu yanılmayı bir kenara bırakacak ve durumu kendi esaslarına göre değerlendirecek olursanız düşündüğünüz kadar korkunç olmadığını anlarsınız. Demek istediğim şu ki, ikinci doğası barbar bir acelecilik olan Fulcharis, böylesine yoğun bir düşman kuvvetine karşı felaket ama öngörülebilir sonuçları olan umutsuz ve düzensiz bir saldırı yaptıysa, bu mevcut sorumluluklarımızdan kaçmayı ve taahhütlerimizi gözden geçirmemeyi gerektirmiyor. Topluluklarının imha edilmesinden kurtulan Gotlar, kaderlerine boyun eğmek şöyle dursun, ittifaklar kurup başımıza daha fazla bela açmakla meşgulken bizler, basitçe yenildiğimiz düşüncesine kapılırsak gerçekten utanç verici olur. Çünkü büyük bir zafer kazanmadık. Geçmiş başarılarımızın görkemini bir kenara atacak kadar cesaretimizi yitirmemeliyiz. Olanlardan memnun olmalıyız çünkü aşırı refahın cezasıyla sonuçlandı ve bizi ölçsüz haset yükünden kurtardı. Bundan böyle yeni bir fetih aşamasına girdiğimizin tam güvencesiyle, özgüven-

le savaşma olasılığını göz önünde bulundurabiliriz. Düşmanın, yere göğe sığmayan sayısal üstünlüğüne gelince, başı dik durmak şartıyla, disiplin ve örgütlenme konusunda onlardan daha iyi olduğumuzu kanıtlayacağız. Dahası, bol miktarda erzakımıza karşı, erzaktan doğal olarak yoksun kalacak yabancı davetsiz misafirlere karşı savaşacağız. Bazı şehirler ve kaleler gerektiğinde güvenliğimizi sağlayacak. Oysa onların, geri çekilmek için böyle bir imkânları olmayacak. Ayrıca, bizim olanı savunmak için adil bir mücadeleyle giriştiğimizden, onlar başkalarının topraklarını harap ederken yüce Tanrı bizim tarafımızda olacak. şu hâlde, kendimize güvenmemiz için tüm sebepler lehimize ve korkaklık etmek için hiçbir mazeret yok. Bu nedenle, Lucca'nın kuşatılmış halkına bir an bile mühlet vermeyelim ve her birimiz tüm coşkumuzu ve enerjimizi bu mücadeleyi sürdürmeye adanalım.

Böyle hitap ederek askerlerini yüreklendiren Narses, hemen Lucca kuşatmasını daha sıkı bir şekilde yürütmeye başladı. Aynı zamanda diğer komutanlara son derecede kızgındı. Avantajlı pozisyonları kaybetmişlerdi ve şimdi Faventia'daydılar. Tüm dikkatli hesaplamaları tersine dönüyordu. Düşmanı uzak tutmak ve Toskana'daki durumu kontrol altına almak için güçlerinin Parma şehri çevresinde sürekli bir tahkimat ve siper şeklinde dizilmesini bekledi ve daha sonra onlara katılmak için harekete geçti. Fakat şimdi Narses ve adamları, buldukları yeri terk edip uzak bir yere yöneldikten sonra, düşman saldırısına doğrudan açık bir pozisyona geldiler. Bu duruma tahammül edemeyerek en yakın arkadaşlarından birini, İlyria'nın Epidamnus kasabasının yerlisi olan Stephanus adlı bir adamı, komutanları korkaklıklarından dolayı azarlaması ve görevlerine geri dönmemelerinin açıkça bir

fırlarla eşdeğer olduğunu belirterek onları geri getirmesi için gönderdi.

Böylece Stephanus, iyi silahlanmış cesur iki yüz adamıyla beraber tüm hızıyla yola çıktı. Bir Frank müfrezesinin yiyecek aramak ve bölgeyi yağmalamak için oradaki ovalarda dolaşması nedeniyle, ilerleyişleri zorunlu yürüyüşler ile uykusuz gecelerin acı verici bir birleşimi hâline geldi. Bu nedenle Romalılar, geri çekilmek zorunda kalırlarsa gafil avlanmamak için gece yürüyüşlerinin çoğunu yakın düzende, bir arada ve arkalarını koruyarak yaptılar. Köylülerin acı içindeki feryatları, sürülen sığırların böğürtüleri ve devrilen ağaçların sesleri duyulabiliyordu. Bu tür iç karartıcı sesler eşliğinde Faventia'ya ve oradaki orduya doğru yola koyuldular. Komutanların huzuruna çıkar çıkmaz Stephanus şöyle dedi:

Size ne oldu? Eski başarılarınızın görkemi nerede? Bunca savaşta elde edilen tutarlı başarılar ne oldu? Sizler, düşmanla gizli bir anlaşma içindeymişsiniz gibi düşmanın geçmesine izin verip, onlara hareket özgürlüğü tanıırken Narses'in Lucca'yı ele geçirmesini ve Alplerin bu taraftaki tüm bölgeyi fethetmesini nasıl bekleyebilirsiniz? Kendi adıma sizi tenkit etmek gibi bir niyet içerisinde değilim. Ancak başkaları bunu bir korkaklık ve büyük bir görev ihmali olarak tanımlayabilir. Parma'ya mümkün olduğunca hızlı bir şekilde dönmezseniz Narses sizi asla affetmeyecek ve bir şeyler ters giderse, sonuçlardan bizzat sizi sorumlu tutacak. Ayrıca, imparatorun gazabını üzerinize çekmemeye de dikkat edin.

Komutanlar bu sözlerin Narses'ten geldiğini anladılar. Bu adilane sözleri inkâr etmekten aciz oldukları için Parma civarındaki bölgede adamlarına yiyecek tedarik edemediklerinden dolayı yerlerini değiştirmek zorunda kaldıkları gibi, bir dizi mazeret ileri sürdüler. Ayrıca, bu işlerden sorumlu İtalya Valisi

Antiochus'un ortaya çıkmadığını, düzenli ödemelerini bile yapmadığını iddia ettiler. Bu nedenle Stephanus, tüm hızıyla Ravenna'ya doğru yola çıktı ve vali ile birlikte komutanların yanına geri döndü. Sorunlarını elinden geldiğince çözdükten sonra hepsini bir an önce adım atmaya ve Parma civarında tekrar konuşlanmaya ikna etti. Görevini tamamlayıp Lucca'ya döndü ve Narses'e endişelenmemesini, düşmanın ona daha fazla sorun çıkarmayacağı için tüm dikkatiyle elindeki işe yoğunlaşmasını salık verdi. Gerçekten de Roma kuvvetleri, uygun pozisyonlarına geri döndükleri ve onları yakından takip ettikleri için kontrol edilmeden tek bir hamle bile yapamazlardı. Narses, kuşatmanın gevşemiş bir hâlde devam ederse Lucca halkının hâlâ çok uzun süre dayanabilecekleri düşüncesiyle onları acımasızca duvarlara kapatmak için sabırsızlanıyordu. Kuşatma aletleri getirildi ve kulelere ateş topları fırlatıldı. Okçular ve sapancılar, ateşlerini kuleler arasındaki siperlerde görünen herkese yöneltiyorlardı. Duvarın bir kısmı yarıldı ve şehir muhtemel bir felaketle yüz yüze geldi. Daha önce rehin alınanlar, Romalılar adına daha da fazla çaba sarf ettiler. Onlara kalsa bütün şehir boyun eğecekti. Ancak şehir içindeki hareketleri yöneten Frank garnizonu, vatandaşlara baskı yapıp onları savaşmaya ve kuşatmacıları silah zoruyla geri püskürtmeye teşvik etti. Sonuç olarak kapıları açtılar ve onları bu şekilde alt etmeyi düşünerek Romalılara beklenmedik bir saldırı düzenlediler. Ama aslında düşman üzerinde çok büyük bir etki uyandıramazken kendilerine hesapsız bir zarar vermeye mahkûmlardı. Olan şey, şehir içinde Roma lehine faaliyet gösterenlerin etkisinde kalan milislerin kasti bir korkaklıkla savaşmasıydı. Tekrarlanan çabalara rağmen, umdukları sonuçların hiç birini elde edemediler. Ağır kayıplar verdikten sonra utanç verici ve rezil bir şekilde geri çekildiler. Tahkimatlara girip, başka bir hücum yapmamaya karar verdiler

ve kendilerini daha güvenli bir şekilde kapattılar. Bu noktada, kendilerini kurtarmanın başka bir yolu olmadığını anlayınca hepsi uzlaşmacı bir tavır benimsedi ve durumun müzakere edilerek çözülmesine karar verdiler. Buna göre, Narses'ten geçmiş zamanları geride bırakacağına dair bir güvence aldıktan sonra derhâl teslim oldular ve birlikleri memnuniyetle kabul ettiler. Kuşatma için yaklaşık üç ay harcanmıştı ancak şimdi bir kez daha Roma İmparatoru'nun tebaası oldular.

Artık Lucca teslim olduğuna ve buna herhangi bir muhalefet olmadığına göre Narses bir an duraksamak için bile olsa orada olmanın bir anlamı olmadığını düşündü. Böylece Tuna'daki Moesia'nın quaestoru ve askerî konularda olduğu kadar sivil işlerde de deneyimli, ayrıca fevkalade bilge bir adam olan Bonus'u orada bıraktı. Kendisine, o bölgedeki barbarların herhangi bir ayaklanmasını kolaylıkla bastırmasını sağlayacak büyük bir kuvvet de emanet edildi.

Bu düzenlemeleri yaptıktan sonra, orada konuşlanan birliklerini kışlık bölgelerine göndermek için doğrudan Ravenna'ya ilerledi. Aslında sonbahar çoktan sona ermişti ve bu operasyonlar kış gündönümü zamanına kadar sürmüştü. Sonuç olarak, bu zamanın sefer yapmak için uygun bir zaman olmadığını hissetti. Böyle bir hareket, soğukta yetişen ve fiziksel enerjileri ve dayanıklılıkları kışın zirveye ulaşan Frankların lehine olurdu. Soğuk iklimde yaşayanlar, deyim yerindeyse soğuğun yaratıkları bu iklime doğal olarak uyum sağlardı. Öte yandan, dirençlerini ve ruhlarını zayıflattığı için en büyük düşmanları sıcaklıktır. Bu yüzden savaşmayı seçecekleri en son vakit yaz mevsimidir. Narses, tüm bunları göz önünde bulundurarak meseleleri ertelemeye ve düşmanlıklara gelecek yıla kadar ara vermeye çalıştı.

Böylece ordusunu dağıttı. Onlara bölükler ve taburlar hâlinde gruplaşmalarını, komşu kasaba ve kalelerde kışı geçirmelerini emretti. Baharın başında hepsi Roma'da toplanıp tam bir savaş düzeni oluşturacaktı. Onlar kendi işlerindeyken, Narses, yanına yalnızca özel hizmetkârlarını ve muhafızlarını, evrak işlerinden sorumlu ve düzenlemelere uyulmasını sağlamakla görevli olan ayrıca herkesin kendisine rastgele erişmesini engelleyen kurmay üyelerini alarak Ravenna'ya çekildi. Romalılar bu tür memurlara, arkasında çalıştıkları işe atıfta bulunan bir terim olarak "cancellis" derler. Ev maiyetinin başı olan Zandalas ve hadımlarıyla birlikte diğer hizmetçileri de ona eşlik etti. Böylece Ravenna'ya giderken dört yüz adamını yanına almış oldu.

Bu sırada Franklar İtalya'daydı ve Gotların kaderi artık onların elindeydi. Ancak gelecekteki çıkarlarının nerede yatacağını anlayan ve durumlarının tüm sonuçlarını kavrayan tek kişi, Cumae kuşatmasıyla ilgili olarak bahsettiğim, Fritigern'in oğlu, Teias'ın kardeşi Aligern idi. Durumun dikkatli bir değerlendirmesi, onun Frankların gerçekten bir yardım çağrısına yanıt olarak geldiğini, gerçekte ise farklı niyetlerinin üstünü örtmek için boş bir ittifak formülünden yararlandıklarını fark etmesini sağladı. Romalılardan daha iyi olduklarını varsayarsak Gotların İtalya'yı ele geçirmesine kesinlikle izin vermeyeceklerdi. Kendilerini savunan insanları köleleştirmeye başlayacaklardı. Onları Frank derebeyliğinin egemenliğine tabi kılacak ve geleneksel yaşam biçimlerinden mahrum bırakacaklardı. Artıları ve eksileri uzun uzun düşündükten ve tarttıktan sonra ve kuşatmanın gerginliğinin onu etkilemeye başladığını da göz önünde bulundurduğunda en bariz yolun barbarlarla bağlantıdan vazgeçip imparatorluğun bir tebaası olarak geleceklerini güvence altına almak için şehri ve varlıklarını Narses'e teslim etmek gibi görünüyordu. Gotların

İtalya'yı ele geçirmesi mümkün olmasa bile, eski sakinlerinin ve gerçek efendilerinin onu geri almalarının ve sürekli olarak anavatanlarından mahrum edilmemelerinin adil olduğunu düşündü. Kendi adına, bu politikayı takip etmeye karar verdi ve böylece tüm yurttaşlarına sağduyu örneği gösterdi. Önce kuşatmacılara komutanlarıyla görüşmek istediğini bildirip bunun için izin aldıktan sonra Narses'in kaldığı kalenin bulunduğu Ravenna kentindeki Classis'e doğru yola çıktı. Narses'le yüzyüze gelir gelmez Cumae'nin anahtarlarını ona teslim etti ve her konuda şerefle hizmet edeceğine dair söz verdi. Narses, Roma tarafına katıldığı için onu tebrik etti ve hizmetlerinin fazlasıyla ödüllendirileceğine dair kendisine güvence verdi. Ardından Cumae çevresinde kamp kuran birliklerden bir bölüğe şehri ve hazinesini ele geçirmek ve her şeyi güvenli bir şekilde korumak için surların içine girmeleri yönünde emir verdi. Birliklerin geri kalanı, kışı geçirebilecekleri bir yer bulmak için diğer kasaba ve şehirlere geri çekilecekti. Tüm bu emirler yerine getirildi.

Heruli Ordusu yine lidersiz kalmıştı ve çoğunluk eşit derece seçkin iki rakip arasında bölündü. Bir taraf Aruth'tan yanaydı ve çıkarlarına en iyi hizmet edecek kişinin o olduğunu düşünüyorlardı. Öte yandan Sindual'ın askerî deneyimi ve güçlü kişiliği, ona komutayı veren ve kışlaklarına gönderen Narses de dâhil olmak üzere diğerleri için daha çekiciydi.

Aligern, oraya varır varmaz yukarı tırmanması ve kolayca tanınacak şekilde başını duvardan uzatması talimatıyla Caesena'ya gönderildi. Bunun amacı, buradan geçecek olan Frankların Aligern'in taraf değiştirdiğini gördüklerinde Cumae'ye yürüme ve hazinelerine el koyma fikirlerinden vazgeçmeleriydi. Belki de avantajlı durumlarını kaybetmiş oldukları gerçeğini de göz önünde bulundurarak tüm seferden vazgeçebilirlerdi.

Aligern, Frankların geçtiğini gördüğünde, duvarın tepesinden onlarla alay etti ve daha fazla çaba göstermelerinin boşuna olduğunu söyleyip olaylara ayak uyduramamalarıyla dalga geçti. Gotların kraliyet nişanları da dâhil değerli olan her şey zaten Romalıların elindeydi. Gelecekte tahtta hak iddia edecek herhangi bir kişi, şatafatlı ve görünür sembollerin hiçbirine sahip olamayacaktı. Sıradan bir asker ve vatandaş kılığına girmek zorunda kalacaktı.

Franklar buna küfrederek karşılık verdiler ve onu ulusunun haini olarak aşağıladılar. Yine de mevcut hareketlerinin uygunluğu ve savaşa devam edip edemeyecekleri konusunda şüpheye düşmeye başladılar. Bununla beraber hâkim olan görüş, sağlam durmaları ve asıl amaçlarının peşinden koşmaya devam etmeleri yönündeydi.

Bu arada Narses, Ravenna'da bir süre kaldıktan sonra orada bulunan birliklerini gözden geçirdi ve her şeyi uygun bir şekilde organize edip daha önce olduğu gibi aynı maiyetle Ariminum'a doğru yola çıktı. Savaştaki cesareti ve yetenekleriyle öne çıkmış olan Vaccarus kısa bir süre önce ölmüştü. Theudebald adındaki oğlu, takipçilerini de yanına alarak derhâl Roma İmparatoru'na bağlanmıştı. Şimdi Narses'le buluşacağı yer olan Ariminum'daydı. Böylece Narses, özel bir lütuf ihsan ederek onların bağlılıklarından emin olmak gayesiyle buraya geldi.

FRANK YAĞMACILARI

O bu işlerle meşgulken, liderleri tarafından kırsal bölgeyi yağmalamak ve talan etmek için gönderilen yaklaşık iki bin kişilik Frank süvari ve piyade kuvveti tarlaları yakıp yıkmaya, yük hayvanlarını sürmeye başladılar. Ovaya hâkim bir noktada oturan Narses, olup biteni görmezden gelemezdi. Mümkün

olan tüm direniş göstermemenin utanç verici ve aşağılayıcı olduğunu düşünerek, her türlü manevrayı ve askerî hareketi gerçekleştirebilecek, itaatkâr ve iyi eğitilmiş bir safkanla şehirden ayrıldı. Ayrıca, maiyetinden biraz savaş tecrübesi olan herkesin kendisini takip etmesini emretti. Yaklaşık üç yüz kişiydi. Atlarına binip onunla birlikte doğruca düşmana doğru ilerlediler.

Franklar onların yaklaştıklarını gördüklerinde, birbirlerinden ayrı ve dağınık dolaşmayı bıraktılar. Yağma ile ilgili düşünceleri kafalarından uçup gitti. Bunun yerine, hem süvari hem de piyade saflarını kapattılar ve kendilerini derin olmasa da (sayıları göz önüne alındığında bu mümkün değildi) birbirine yakın süvari kanatlarının çevirdiği sağlam bir kalkan kütesi şeklinde kompakt bir hâle geldiler. Bununla birlikte Romalılar onların menziline girdiklerinde, düşman böyle mükemmel bir düzende yakın dövüş girmenin faydasız olduğuna karar verdiler. Bu nedenle, ilk sıradaki adamları vurup düşman hattını inceltmek için oklarını ve mızraklarını fırlatmaya başladılar. Ancak bir kalkan duvarının ardında sabit ve hareketsiz bir şekilde duruyorlardı. Sık bir ormana yakın oldukları için her yönden korunuyorlardı ve ağaçlar onlara bir tür savunma siperi vazifesi görüyordu. Daha sonra, “angon” olarak adlandırılan yerli mızraklarını fırlatıp savaşıma başladılar. Durumu değerlendiren ve düşmanın pek zarar görmediğini anlayan Narses, daha çok Hunlar tarafından uygulanan barbarca bir numaraya başvurdu. Frankları ağaçlık bölgeden olabildiğince uzağa, açık ovaya çekmek için askerlerine atlarını sağa döndürmelerini ve dehşet içinde kaçıyormuş gibi dörtlüye geri çekilmelerini emretti. Gerisini ona bırakacaklardı. Bu nedenle onun talimatları uyarınca kaçtılar. Franklar bu kaçışa aldandılar ve gerçekten korktuklarını düşünerek hemen saflarını bozup ormandan ayrılarak takibe başladılar. Süvariler, arkalarından gelen en cesur ve en hızlı piyadelerle birlikte ileriye doğru atıldı. Hepsisi,

Narses'i bir an önce canlı ele geçirebilmek ve böylece kolayca savaşı sonlandırmak için amansızca ilerlemeye devam etti. Tüm disiplin duygularını yitirmişlerdi. Abartılı bir umut ve vahşi bir coşku eşliğinde düzensizce ilerlediler. Dizginleri atlarına veren Romalılar, paniğe kapılmış kaçaklar gibi kaçmaya başladılar. Rollerini o kadar inandırıcı bir şekilde oynadılar ki! Barbarlar, açık alanda dağılmış ve ormandan çok uzaklaşmış oldukları için Romalılar, komutanlarından gelen bir işaretle kendilerini ve atlarını aniden geri döndürdüler ve kendilerini takip edenlerle karşı karşıya geldiler. Romalılar, dönüşlerinin neden olduğu beklenmedik kafa karışıklığı ve panikten yararlanarak her yönden onların üzerine atlayıp düşmanı ezdiler. Kaçan ve kovalayanların rolleri birdenbire değişti. Frank süvarileri, içinde buldukları durumun vahametini anlayarak hızla ormana geri döndü ve kamplarının güvenliğini sağladı. Ancak piyadeler acımasız bir şekilde katledildi. Bu beklenmedik felaket karşısında o kadar umutsuzca sersemlemiş ve çılgına dönmüşlerdi ki, kendilerini kurtarmak için parmaklarını bile kıpırdatmadılar. Katledilmiş bir şekilde, domuz veya sığır sürüsü gibi, acınası bir yığın hâlinde yatıyorlardı. En cesur adamları öldürüldüğünde (dokuz yüzden fazlaydı) diğerleri geri çekildi ve ana gövdeden ayrı olmalarının artık onlar için güvenli olmayacağına karar verip liderlerine döndüler.

Narses Ravenna'ya döndü. Orada her şeyi sağlam ve verimli bir şekilde organize ettikten sonra kışı geçirdiği Roma'ya doğru yola çıktı.